حکومەتی هەرێمی کوردستان

وەزارەتی داد

ڕێکارەکانی تۆمارکردنی ئامێر

ئەم نامیلکەیە چاپکراوە دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی
بەڕێز (فرست احمد عبدالله) وەزیری دادی هەرێمی کوردستان

ئامادەکردنی

سکینە محمد غریب	ستار علی اسماعیل
سەرپەرشتیاری دادی	سەرپەرشتیاری دادی

دیـزاین
مافپەروەر / سـمـیر عـمـر عـلـی
بەڕێوەبەری ڕۆژنامەی (وەقایعی کوردستان)

چاپی یەکەم
٢٠٢٤

ڕێکارەکان

تۆمارکردنی ئامێرەکان و پڕۆژەکانی پیشەسازی

(تسجيل المكائن و المشاريع الصناعية)

خوێندنەوەی حوکمەکانی یاسای تۆمارکردنی ئامێرەکان ژمارە (٣١) ساڵی ١٩٣٩ هەڵوەشاوە و نیزامی ژمارە (٦٥) ساڵی ١٩٥٢ کە بەپێی ئەو دەرچـــووە و بەراورد بە حوکمەکـــانی بەشـــی پێـــنجەم لە یاســـای دادنووسانی ژمارە(٣٣) ساڵی ١٩٩٨ بەرکار و هەموار کراو لە هەرێمی کوردستان بەپێی یاسای ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠١٢، دەبینین یاسادانەر حوکمەکانی یاسای کۆنی گواستۆتەوە ناو یاسای دادنووسانی بەرکار ئەمـیش بەهەنـدێك پـێش و پـاش کـردن وە گۆڕانکـاری کـردن لە داڕشـتنی هەنـدێک لە ماددەکـان وە لەگەڵ زیـادکردنی دوو بنەمـای سەرەکی نویێ بۆ ناو یاسایەکە وەك :-

١- هەڵسوکەوتە یاساییەکان گـرێ نادرێـت لەسـەر ئـامێر تەنهـا بە تۆمارکردنی نەبێت لە لایەن دادنووس.

٢- ڕێکارەکانی پێشکەش کردنـی داواکـاری تۆمـارکردن و تۆمـارکردن لەتۆماری ئامێرەکان بە پێـی میکـانیزمی تۆمـارکردنی موڵکـایەتی خانووبەرە لە بەرێوەبەرایەتی تۆمارکردنی خانووبەرە دەکرێت.

وەکو دیارە یاسادانەر ئەم حوکمەی لە یاسای تۆمارکردنی خـانووبەرە وەرگرتـووە، وە شـێوازی تۆمـارکردنی (**عینـی**) بـۆ تۆمـارکردنی ئامێرەکـان زیـادکردووە. ((مـاددەی (٣) لە یاســای تۆمــارکردنی خــانووبەرە ژمــارە(٤٣)ســاڵی١٩٧١هەمــوارکراو مــاددەی (٢) لەم یاسایە بڕیاری داوە بە بنەمای تایبەتمەندی)).

یاسادانەری عێراقی لە دووبابەت کاری چاکی کردووە:-

یەکەم: یەکخستنی حوکمەکانی تۆمارکردنی ئامێرەکان و ئەو حوکمانەی پەیوەستن بە ئەرکی دادنووس لە ناو یەك یاسادا لە جیاتی ئەوەی هەریەکەیان بە تەنیا بێت بەمەش وایکردووە جێبەجیکردنی ئەو حوکمانە ئاسان بێت لەسەر جێبەجێکار و خوێنەر و خاوەن بەرژەوەندی لە بەدواداچوونی ئەم حوکمانە.

دووەم: بە بنەمای تۆمارکردنی (عینی) وەرگرتووە و (**أخذه بمبدأ التسجيل العيني**) واتە هەڵسوکەوتە یاساییەکان لەسەر ئامێرەکان گرێ نادرێ تەنها بە تۆمارکردنی نەبێت لە تۆماری دادنووس (**سجل الكاتب العدل**) ئەمەش لەبەر گرنگی و زۆربوونی مامەڵەکان لە کاتی ئێستادا و ڕەنگ دانەوەی لەسەر جولەی پیشەسازی و بەرهەمهێنان لە کەشێکدا کە ئارامی پێویستە بۆ مامەڵەکردن لە ڕێی دوورخستنەوەی تارمایی کێشە ناکۆکیەکان سەبارەت بە ئامێرەکان.

یاسادانەری عیراقی لە ماددەکانی (٣٠-٤٠) لە بەشی پێنجەم لە یاسای دادنووسی ژمارە (٣٣) ساڵی ١٩٩٨ باسی حوکمەکانی تۆمارکردنی ئامێرەکانی کردووە و تیایدا حوکمەکانی سەرەتایی ڕوونکردۆتەوە کە پەیوەستن بە تایبەتمەندی (**شوێنی**) و (**بابەتی**) (**الاختصاص المكاني و الاختصاص الموضوعي**) وە هەروەها پێناسەی چوارچێوەی جێبەجێ کردنی ئەحکامەکانی کردووە دەربارەی بابەتی تۆمارکردن وە هەروەها ڕێکارەکانی تۆمارکردنی ڕوونکردۆتەوە.

بۆیە باس کردنی ئەم بابەتە دەکەین بە دوو خواست (**المطلبين**):-

خواستی یەکەم: گرینگی تۆمارکردن وجۆرەکانی ئامێر و تایبەتمەندیەکانی .

خواستی دووەم: ڕێکارەکانی تۆمارکردن .

خواستی یەکەم : چیەتی ئامێرەکان و تایبەتمەندی فەرمانگە.

المطلب الاول / (ماهية المكائن واختصاص الدائرة)

١- ماهية المكائن/ ئامێرەکان چین:-

مەبەست لە ماکینە هەر ئامێرێك بە شێوەیەکی میکانیکی کار بکات نەك بە دەستی، بەکار بێت بۆ مەبەستی پیشەسازی یان کشتوکاڵی یان بەرهەمهێنان .

((**تێبینی**/ ماددەی(١) لە ڕێنمایی تۆمارکردنی ئامێرەکان ژمارە (٧) ساڵی ١٩٩٩ دەتوانین ئامێر و ئامرازەکان کە یاسا حوکمی پێ دەکات)) بەم شێوەی خوارەوە دیاری (حصر) بکەین :-

أ- بەرهەم هێنەرەکانی ووزەی کارەبایی (مولدات الطاقة الكهربائية)

ب- بەرهەم هێنەرەکانی ووزەی میکانیکی (مولدات الطاقة الميكانيكية) .

ج- ئەو ئامێرانەی بۆ گواستنەوە و گۆڕینی ووزەی میکانیکی و کارەبایی بەکاردێن و دابین دەکرێن بۆ کارپێ کردنی ئامێرەکانی پیشەسازی و کشتوکاڵی و هەموو جۆرە مەبەستێکی تر ئەمەش (بزوێنەر و بگۆڕ و ئامێری کارەبایی) دەگرێتەوە تەنها ئەوانە نەبێ کە بە دەقێکی تایبەت بەدەرکراون.

د- ئەو ئامێرانەی بەهۆی ووزەی میکانیکی یان کارەبایی کاردەکەن وەکو ئەو ئامێرانەی بەکاردێن لە پیشەسازی و کشتوکاڵی و مەبەستی تر. ئەمەش ئامێری (کێلان و چاندن و دروونەوە و ڕستن و چنین) دەگرێتەوە. لەگەڵ هەموو ئەو ئامێرانەی لە کارگەکانی میکانیکی بەکاردێن وەک(نەخشە دارێژو و کونکەر و مشار) تەنها ئەوانە نەبێ کە بە دەقێکی تایبەت بەدەرکراون.

* نابێت ئامێرەکانی سەرەوە تۆمار بکرێن ئەگەر بۆ مەبەستی فرۆشتن هەڵگیرا بێت لە کۆگایەکانی پیشەسازی یان کارگەکان کە کاریان بەرهەمهێنانی ئامێرە بۆ مەبەستی فرۆشتن و بازرگانی.ئەم بەدەرکردنە (الأستثناء) لە مادده (٣٢) لە یاسای دادنووسانی بەرکار ئاماژەی پێکراوە.

٢-تایبەتمەندی-الأختصاص.

لە بڕگەی (١) لە ماددەی (٣٠) لە یاسای دادنووسانی بەرکار بریار دراوە (تۆمارکردنی ئامێر تەنها لە لایەن فەرمانگەی دادنووسی ئەو شوێنەی ئامێرەکانی تێدایە ئەنجام دەدرێ) .

لە بڕگەی (٢) لە هەمان ماددەی سەرەوە هاتووە کە (**هەڵسوکەوتە یاسایییەکان گرێ نادرێت لەسەر ئامێر تەنها بە تۆمارکردنی نەبێت لەلای دادنووسی تایبەتمەند**).

لەم ماددەی سەرەوە بۆمان دەردەکەوێ تەنها (فەرمانگەکانی دادنووس) تایبەتمەندن بە تۆمارکردنی رەفتاری یاسایی لەسەر ئامێر. ئەمەش(**تایبەتمەندیەکی بابەتیە) (اختصاص موضوعی)** واتە هیچ لایەنێکی تر بۆی نیە ڕێکارەکانی تۆمارکردنی ئامێر ئەنجام

بدات جگە لە دادنووس. لێرەدا **یاسادانەر** ئەم حوکمەی وەرگرتووە لە **بنەمای تایبەتمەندی (مبدأ التخصص)** کە لە ماددەی (٢) لە یاسای تۆمارکردنی خانووبەرە ژمارە(٤٣) ساڵی ١٩٧١ ی هەمووارکراو داهاتووە ئەم حوکمەش شتێکی نوێ نیە بەڵکو یاسادانەر لە دەقی ماددەی(٢) لە یاسای تۆمارکردنی ئامێرەکانی هەڵوەشاوە گواستۆتەوە بۆ ناو یاسای دادنووسی نوێ.

جگە لە **تایبەتمەندی بابەتی (الأختصاص الموضوعی)**، **تایبەتمەندی شوێنی (الأختصاص المکانی)** زیاد کردووە بە جۆرێک (ئامێر تۆمار دەکرێت لەلایەن دادنووس لەو شوێنەی ئامێرەکانی تێدایە)، بۆ(نموونە) ئەگەر شوێنی (**کارگەکە** یان **پڕۆژەکە** یان **ئامێرەکە**) لە(**شەقڵاوە**) بێت لێرەدا تەنیا فەرمانگەی دادنووسی شەقڵاوە تایبەتمەند دەبێت بە تۆمارکردن و نابێت لە هیچ فەرمانگەیەکی دادنووسی لە شوێنەکانی تر تۆمار بکرێ.

بەهۆی دووپات کردنەوەی **یاسادانەر** لەسەر بنەمای تایبەتمەند (**مبدأ الأختصاص**) بڕیاری بنەمایەکی نوێی داوە ئەمیش (**بە پووچەڵ دانانی**) هەموو هەڵس و کەوتێکی یاسایی لەسەر ئامێرەکان ئەگەر لەلایەن فەرمانگەی دادنووس تۆمارنەکرێ ئەمەش بە دەقی بڕگەی(٢) لە ماددەی(٣٠) یاسای دادنووس کە بڕیاری داوە (**تۆمارکردن**) بکرێت بە روکنێك لە هەموو گرێ بەستێکی تایبەت بە ئامێرەکان بە پێچەوانە بە ئەنجام نەدانی هیچ کاریگەریەکی یاسایی لە نێوان لایەنەکانی گرێبەست و خەڵکی تر لێناکەوێتەوە.

تایبەتمەندی دادنووس تەنیا درێژ نەبۆتەوە بۆ بابەتی تۆمارکردنی هەڵسوکەوتە یاساییەکان لەسەر ئامێر کە پەیوەندی هەبێ بە تۆمارکردنی ئامێر بۆ (جاری یەکەم) یاخود پەیوەندی هەبێ بە گواستنەوەی خاوەنداریەتی ئامێر یان کارگە یان پڕۆژەکە. بەڵکو تۆمارکردنی (مافی نایابی تایبەت) (حقوق الامتیاز الخاصة) دەگرێتەوە کە دەکەوێتە سەر ئامێر.

تۆمارکردنی (مافی نایابی تایبەت) (حقوق الامتیاز الخاصة) پاڵپشت بە ڕێك کەوتنی نێوان خاوەنی ئامێر (**قەرزدار-المدین**) و (**خاوەنی مافی نایابی تایبەت –الدائن**) (صاحب حق الامتیاز الخاص) ئەنجام دەدرێ.

یان پاڵپشت بۆ حوکمێکی دادوەری بنبڕ کە بڕیاری داوە بە سەپاندنی مافێکی نایابی تایبەت لەسەر ئامێر بۆ بەرژەوەندی کەسێکی دیاریکراو .

یان پاڵپشت بە بڕیارێکی یاسایی کە هێزی حوکمێکی بنبڕی هەبێ(**لە قوة الحكم البات**) بریار دەدات بەرێکخستنی مافێکی نایابی تایبەت.

پلەی نایاب (**مرتبة الأمتیاز**) بەپێی مێژووی تۆمارکردن هەژمار دەکرێ، ئەمەش ئەگەر زیاتر لە مافێك هەبێت سوودی دەبێ لە کاتی پێشبڕکێی چەند مافێکی نایاب. هەروەها پێویستە ڕەچاوی حوکمەکان و یاسایەکان بکرێ کە پەیوەندیان بە دیاری کردنی ئەو جۆرە پلە و دەرەجانە هەیە وەکو حوکمەکانی نایاب کە لە یاسای مەدەنیدا هاتووە. یان نایابی قەرزی دەوڵەت کە پێش دەخرێ بەسەر هەموو قەرزێکی ئاسایی.

سێیەم: هێزی یاسایی بروانامەی خاوەنداریەتی
(القوة القانونية لشهادة الملكية)

مـــادده (٣٤) لەیاســـای دادنووســـان بریـــاری داوه کە بروانـــامەی خاوەنداریەتی ئامێر بەڵگەیەکە لە رووی یاساییەوه وهێزی یاسایی ڕەهای پێدراوه –بەشێوەیەك بروانامەی خاوەنداریەتی ئامێرەکان بەبەڵگە دادەنرێ لەسەرهەمووخەڵکێك تا ئەوکاتەی تانەی (طعن) لێ نەدرێ بە ساختەیی(تزوير). لێکەوتەی ئەم حوکمە ئەوەیە کەنابێت تانە (طعن) بدرێ لەو زانیارانەی لەناو بڕوانامەکە نووسراوە تەنیا لە حالەتی بوونی ساختەیی(تزوير) لەوبەڵگانەی پشتیان پێ بەستراوە لە دەرچواندنی بڕوانامەی خاوەنداریەتی. نابێت تانە بدرێ بەرواڵەتی(صورية) ئەو زانیاریانە.

(بۆ ئەوەی هەرچی نووسراوە لەناو بروانامەی خاوەنداریەتی ئامێرەکان بەبەلگە دابنرێ لەسەرهەموو خەڵك پێویستە ئەم بروانامەیە دەرچووبێت پاڵپشت (بە تۆماری ئامێر) کەلەرووی یاساییەوە بە بناغە دادەنرێ بۆسەلماندنی خاوەنداریەتی ئامێر و هەموو مافێکی تر کە کەوتۆتە سەری).

پێویستە تۆمارکردن شێوەی کۆتایی وەرگرتبێ ئەمیش بە پەسندکردنی لەلایەن دادنووسەوە بەپێی شێوە یاساییەکەی.

پێویستە بڕوانامە هاوشێوەی تۆمار (سجل) بێت ئەمیش بە پشتگیری کردنی دادنووس و فەرمانبەری تۆمار، هەروەها خاوێنی تۆمار و ئەو بەڵگانەی پشتیان پێ بەستراوە لەکاتی تۆمار کردندا لەکەم و کورتی ساختەیی (شائبة التزوير). لە کۆتایی دا پێویستە **(تۆماری ئامێرەکان)** بەردەست بێت .

(کەواتە لەحـــاڵەتی ون بـــوونی **(تۆمـــاری ئامێرەکـــان)** بڕوانـــامەی خاوەنداریەتی هێزی سەلماندی نابێ) تەنیا مەگەر ناوەرۆکی بروانامە پشـــتگیری کـــرا لە وردبینـــی تۆمـــاری داهـــات یـــان بە مـــامەلەیەکی پشـــتگیری نـــوێ بە ئەمـــاددەبوونی لایەنەکـــانی پەیوەنـــداری یاســـایی تۆمارکراو (أطراف العلاقة القانونية المسجلة).

یاسـا دانەر (المشـرع) ئەم حـوکمەی لە دەقـی مـاددەی (٦) لە یاسـای تۆمارکردنی ئامێرەکانی هەڵوەشاوە وەرگرتووە کە پێشتر باسکراوە و ئاماژەی پێکراوە ژمارە(٣١)ساڵی ١٩٣٩.

خواستی دووەم : رێکارەکانی تۆمارکردنی ئامێر

(اجراءت تسجيل الماكنة)

یاسای دادنووسان حوکمەکانی تایبەت بەرێکارەکـانی تۆمـار کـردن لە ماددەکـانی(٣٥-٤٠) بـاس کـردووە، **(ســەرەتا)** بە پێشـکەش کردنـی داواکـــاری تۆمـــارکردن(طلـــب التســـجيل) و کۆتـــاییە کەشـــی بە دەرچوواندنی بروانامەی خاوەنداریەتی دێت بەم شێوەی خوارەوە :-

یەکەم : رێکارە سەرەتاییەکان (الاجراءات الاولية).

أ- ئەو بەلگەنـــامەی خـــوارەوە بەبنچیـــنە دادەنـــرێن بۆتۆمـــارکردنی ئامێرەکان یان مافەکان و ئەو مافە نایابانەی کەوتۆتەسەری .

١-گرێ بەستەکان وبەلێنداریەکان (المقـاولات) یـان ئەو قەوالانەی کە دەســـەلمێنێ ئامێرەکـــان لە کۆمپانیـــایەکی ناســـراوە کـــردراون کە تـــاییەتن بە بەرهەم هێنـــانی ئەم جـــۆرە ئـــامێرانە بەمەرجێـــك کۆمپانیـــاکە مـــۆلەتی دامەزرانـــدنی هەبێـــت لەگەڵ مـــۆلەتی بەرهەمهێنـــان بە شـــێوەیەکی فەرمـــی . (بۆنمـــونە بەرێـــوەبەرایەتی گەشەپێدان).

٢-مـۆڵەتی دامەزرانـدنی پـرۆژەکە (اجـازة تأسـيس المشـروع)يـان مۆڵەتی کرينی ئـامێر لە لايەنێکی فەرمـی يـان لايەنێکـی رێپێـدراو بەدەرچواندنی ئەم جۆرە مۆڵەتانە .

٣- ئەو قەوالانەی (السـندات)کە بەدەسـت هێنـانی هەر مافێـك يـان مافێکی ناياب بەسەر ئامێرەکە دەسەلمێنێ ئەگەر هاتوو راستاندنی بۆ کـرا بـوولەلايەن دادنـووس يـان راسـتاندنی بـۆ کرابـوو لە لايەن لايەنێکی تايبەتەوە (مرجع مختص) يان ئەگەر دان پێـدانان هەبـوو بە ناوەرۆکی قەوالەکە لەلايەن ئەو کەسەی واژووی لەسەر کردووە

٤- گـــرێ بەســـت وبە لێنـــداريەکان (المقـــاولات) و ئەو قەوالانەی گواستنەوەی ماف يان مافێکی ناياب لەکەسێکەوە بۆ کەسێکی تـر لەسەر ئـامێر دەچەسـپێنێ ئەمـيش بەهـۆی يەکێـك لە رێگايەکـانی گواسـتنەوەی خاوەنـداريەتی وەکـو (کـرين – ميـرات لێگـرتن – بەخشـين – وەسـيەت – گواسـتنەوەی قەرز(حوالـة الـدين) يـان هەرحـالەتێکی تـر . -رێنمـايی تۆمـارکردنی ئامێرەکـان ژمـارە (٧) ساڵی ١٩٩٩ مادده (٢).

ب- پێوستە پێشکەش کردنی داواکاری تۆمارکردنی ئامێرەکان بەپێی ئەو فـۆرمە بێـت کە رێکخـراوە لەلايەن فەرمـانگەی دادنـووس (فـۆرمی تۆمـارکردنی ئـامێری نمـونە ژمـارە (١) مـاددەی (٣٥) لەياسايی دادنووسان، چـونکە فەرمانگەی دادنـووس لە خـۆيەوە هەڵناسـتێت بە تۆمـارکردنی ئـامێر بەڵکـو دەبـێ داواکـاريەکی تايبەت بە تۆمارکردن پێشکەش بکرێت، و داوايەکە ئەبـێ لەلايەن

خـاوەنی ئـامێر پێشـکەش بکـرێ یـان بریکـارەکەی بەشـێوەیەکی یاســـایی یـــان نـــوێنەری یاســـایی یـــان دادوەری. بەڵام ئەگەر تۆمـارکردن پاڵپشـــت بە بریـارێکی دادوەری یـان یاسـایی بـوو فەرمانگەی دادنـووس خـۆی فـۆرمەکە رێـك دەخـات یـان بەهـۆی ئەوکەسـەی کە حـوکمی بـۆدراوە بە مافێـك بەپێـی بریـارێکی یاسایی یـان دادوەری ، پێوسـتە لەگەڵ پێشـکەش کردنـی فـۆرمی داواکاری تۆمارکردن بەلگە نامەکـان و قەواڵەکـان هـاوپێچ بکـرێن کە خاوەنـداریەتی ئامێرەکـان دەسـەلمێنێ، فـۆرمی تۆمـارکردن لەدوو لاپەرەپێـك هـاتووە دەبێـت پـر بکـرێتەوە بە زانیـاری و داتایەکان بەشێوەیەك

لاپەرەی یەکەم :

شوێن ئەو جێگـایە دەنووسـرێ کە ئـامێرەکەی لـێ جێگرکـراوە وەکـو (پارێزگـــا – قەزا – نـــاحیە - گەرەك) وەنـــاوی (کـــارگە) یـــان (کۆمپانیایەکە) لەگەڵ هەمـوو مـاف و مـافی تـایبەتی (نایـاب) و ئەو بەڵگەنامانەی لە بنەرەتدا پشتیان پێ بەستراوە ، ئەمەش بەم شێوەی خوارەوە رێك دەخرێت:-

١- خــانەیەك نرخــی تۆمــارکردن و کرێــی نــۆرین (أجــور کشــف) و خەملاندن تێدا تۆماردەکرێ.

٢- خانەیەك تایبەتە بە وەرگرتنی پارەی میرانە (استیفاء الرسم).

٣- خـانەیەك تـایبەتە بە تۆمـارکردنی مـامەلەکە وئەنجامـدانی کـاری مامەلەی گواستنەوە لە تۆمار کۆن.

لاپەرەی دووەم :

جۆرو (نوع) ئاكارەكانی ئامێر و نرخەكەی دەنوسرێ لەگەڵ هەموو ئەوهەلس وكەوتە یاساییانەی لەسەر ئامێرەكە ئەنجام دراوە بەم شێوەی خوارەوە:-

١-خانەیەك تایبەتە بۆ دەستەی گشتی باجەكان وهەموو لایەنە پەیوەندارەكانی تر .

٢-خانەیەك تایبەتە بۆ ئەو رەفتارانەی لەسەر ئامێر ئەنجام دروان لەگەل دان پێدانانی لایەنە پەیوەندیدارەكان لە بەردەم دادنووسدا .

٣-خانەیەك تایبەتە بۆ پەسند كردنی دادنووس ئەمەش لە دوای تەواو بوونی مامەلەكە.

ج- پێوستە لەسەر دادنووس ووردبینی ئەو زانیاریانە بكات كە لە ناو فۆرمی تۆماركردندا نوسراوە وەبەراوردیان بكات لەگەڵ بەلگەنامەكان و قەواڵەكانی هاوپێچ كراو لەگەڵ مامەڵەكە.

د- رەوانەكردنی داواكاری تۆماركردن (طلب التسجیل) بۆ لایەنەكانی پەنوەندایدار بەمەبەستی بەدەست هێنانی رەزامەندیان بەشیوەی نووسین یان بەشێوەی نووسراو یان مۆركردن بێت لەسەرفۆرمەكە وەكو (رەزامەندی دەستەی گشتی باج) پاڵپشت بەحوكمی مادده (٢٨) لە یاسای باج وە هەرەوها وەرگرتنی رەزامەندی (بەرێوەبەرایەتی گەشە پێدان) (مدیریة التنمیة) پاڵپشت بەمادده (١٦) لەیاسای گەشەپێدانی پیشەسازی (قانون التنمیة الصناعیة).

دووەم: ڕێکارەکانی تۆمارکردن (اجراءات التسجيل)

أ- دوای ئەوەی مـامەلەکە لەلایەن دەسـتەی گشـتی بـاج پەسـندکرا و پشـتگری کـرا لەلایەن بەڕێـوەبەرایەتی گەشـەپێدانی پیشەسـازی ئەوکـات دادنـووس پشـکنین و ووردبینـی کردنـی ڕەزامەنـدیەکان دەکـات پاشـان پشـکنینی ئـامێر لەو شـوێنەی ئامێرەکـانی تێـدا جێگیــرا کــراوە بەیــاوەری یەکێــك لەفەرمانبەرەکــان لەگەڵ شارەزایەکی تایبەتمەند (خبير مختص) دەکات ئەگەر بە پێویست زانرا بۆ نووسینی تەواوی ئاکارەکـان ئـامێر وەکـو (نـاوی ئـامێر – جـۆری – شـۆینی دروسـت کردنـی- سـاڵی دروسـت کردنـی-هەر ئاکارێکی تـر) هەروەهـا تۆمـارکردنی ئەو مافانەی کەوتـۆتە سـەر ئامێر ئەگەر هەبێ . هەروەها پێوستە دادنووس دڵنیا بێـت کە ئەو ئامێرە کەوتۆتە ناو سـنوری تایبەتمەنـدی فەرمـانگەکەی، پێوسـتە خەملاندن بـۆ نرخـی ئـامێر بکرێـت لەحالەتێکـدا ئەگەر نـرخەکەی دیار نەبوو . بەلام لە بنەرەتدا پێویسـتە پشـت ببەسـترێ بەنرخـی کرینـی ئـامێر کەلەسـەر گـرێ بەسـت یـان قەواله نووسـراوە بـۆ مەبەسـتی وەرگرتنـی پـارەی میـرانە (اسـيفاء الرسـم). ئەگەر لە حالەتێکدا نرخی ئامێر نەنەسرابوو یان گوومان هەبوو لە ڕاست و دروستی نرخەکەی ئەو کات دادنـووس هەڵدەستێ بە دیـارکردنی (شارەزایەك) یان زیـاتر بـۆ مەبەسـتی خەملانـدنی نـرخەکەی وە لەسەر ئەم نرخەش پـارەی میـرانە وەردەگیرێـت (اسـيفاء الرسـم) (مادده (٣٧) یاسای دادنووسان).

ب- بڵاوکـردنەوەی پـوختەی داواکـاری تۆمـارکردن لە یەك رۆژنـامەی ناوخۆ بەپێی نمونە ژمارە (٤) کە ئامادە کراوە لەلایەن فەرمانگەی دادنووس. وەکوئەم شێوازەی خوارەوە :-

(لەسەر ئەو داوایەی پێشکەشی ئەم فەرمانگەیە کراوە لەلایەن (   ) لەرێکەوتـی   /   / ٢٠ کە نـاوەرۆکەی داوای تۆمـارکردنی (ئـامێر – کـارگە – دەزگـا....)دەکـات کە خاوەنـداریەتی بۆخـۆی دەگەرێـتەوە و جێگیرکراوە لە(شوێنی ئامێر).کە ئاکارەکانیان لە خوارەوە نووسراوە، هەرکەسـێك خـۆی بە خاوەنـدار یـان پەیوەنـدار دەزانـێ لەسـەر ئەو ئامێرانەی ئاکارەکانیان نووسراوە پێویستە رێکاری یاسای بگرێتە بەر بۆ سەلماندنی خاوەنداریەتیەکەی بە پێشـکەش کردنـی بروانـامەیەك بـۆ ئەم فەرمـانگەیە لە پێنـاو وەسـتاندنی تۆمـارکردن لە مـاوەی (١٥) پــازدە رۆژدا لە رۆژی دوای ئەم بــڵاو کــردنەوەیە وە تۆمــارکردن بە دواخراو دادەنرێت تا ئەو کاتەی داویەکە تانەلێـدان یەکـلا دەبێـتەوە لە مــــاوەی (٧) حەوت رۆژدا لەبەردەم دادگــــای تایبەتمەنــــد بە پێچەوانەی (ئامێر – کارگە – دەزگا.....) بە ناوی داواکـار تۆمـاردەکرێ بەپێــی یاسـای دادنووسـان ژمـارە (٣٣) سـاڵی ١٩٩٨، و بروانــامەی تۆمـارکردنی پـێ دەدرێ)، ئەم ئاگـاداریە لە لایەن دادنـووس واژوو دەکرێ. بە پێویستی دەزانین کە بڵاوکردنەوەی ئاگاداری لەنـاوەرۆکی رۆژنامە بێـت نابێـت لە پاشـکۆی رۆژنـامەکە بـڵاو بکـرێتەوە، چـونکە ئامانج لەبڵاوکردنەوەی ئەوەیە هەموو کەسێکی خوێنەر ئاگادار بێـت بە نـاوەرۆکەکەی بەپـێچەوانە وە ئەم ئامـانجە نـایەتە دی ئەگەر لە پاشکۆی رۆژنامە ئەنجامدرا.

بڵاوكردنەوەی ئاگاداری ئەنجام نادرێ بۆ ئەو ئامێرانەی نرخەكەیان كەمترەلەنرخی بڵاو كردنەوە، و هەروەها بۆ ئەو ئامیرانەی نوێن (جدید) واتە تازەكردراون لە شوێنی تایبەت و فەرمی و ماوەی (٦) شەش مانگ بەسەركرینیان تێپەر نەبووە .

ج- التسجيل – تۆماركردن

دوای كۆتای هاتنی ماوەی (١٥) پازدە رۆژ بەسەر بڵاو كردنەوە، كە هەژمار دەكرێت لە رۆژی دوای بڵاوكردنەوە. ناڕەزایی یان تانە لێدان لە لایەن هیچ كەسێك و لایەنێك ڕووی نەدا تۆماركردنی ئامێر لە تۆماری ئامێرەكان (سجل المكائن) ئەنجام دەدرێ.

دادنووس لە كاتی تۆمار كردن پشت دەبەستێت بەڕوونكردنەوە و زانیاریەكانی (البیانات و المعلومات) ناو فۆرمی تۆماركردن و بەڵگەنامە و قەوالەكانی هاوپێچ كراو دوای وەرگرتنی پارەی میرانە (استیفاء الرسم). هەروەها وەرگرتنی دان پێدانانی لایەنەكانی پەیوەندیدار لەگەڵ واژووەكانیان لەخانەی تایبەت بە دان پێدانان لە ناو فۆرمی تۆماركردن و لە تۆماری ئامێرەكان.

*فەرمانگەی دادنووس نمونەی ژمارە (٢) ی بۆ (تۆماری ئامێرەكان) ئامادەكردووە كە لە چەندین خانەی تایبەت پێك دێت :-

١- **خانەی یەكەم**: تایبەتە بە ئاكارەكانی تۆماری ئێستا (أوصاف السجل الحالی) و تۆماری پێشوو كە لێی گوازراوەتەوە (السجل السابق المنقول منه) و ئەو تۆمارەی بۆی دەگوازرێتەوە (السجل المنقول الیه) ئەمەش بەكار دێت لە حاڵەتی گواستنەوەی خاوەندارێتی ئامێر بە تۆمارێكی نوێ (سجل الجدید).

٢- **خانەی دووەم**: تایبەتە بە شوێنی ئامێرەکە وەکو (پارێزگا-قەزا-ناحیە –گەڕەك) و، هەروەها ناوی سیانی خاوەنی ئامێر لەگەڵ نازناو و ئەندازەی پشکەکان و ناوی کارگە یان پیشەسازی یان کۆمپانیا.

٣- **خانەی سێیەم**: تایبەتە بە ئاکارەکانی مافی بارمتە (حقوق الرهن) ومافی نایاب لەگەڵ ناوی بارمتەدەر (الراهن) و بارمتە بۆ کراو (المرتهن) و ڕێکەوتی ئەنجام دانی ئەم بارمتەیە لەگەڵ ڕێکەوتی هەڵگرتنی لە کاتی کۆتایی هاتنی ئەم مافانە.

٤- **خانەی چوارەم** : تایبەتە بەئاکارەکانی ئامێر و جۆری سووتەمەنی یان هۆکارەکانی کار پێ کردنی (واسطه التشغيل) لەگەڵ هێزی ئەسپی (القدره الحصانية) و جۆرو قەبارەی ئامێر و ئەو مەبەستەی بۆی بەکاردێت لەگەڵ نرخی کرین یان ئەو نرخەی بۆ خەمڵێندراوە وە هەر زانیاریەکی تر.

٥- **خانەی پێنجەم**: تایبەت کراوە بە وردەکاری پارەی میرانە (تفاصيل الرسوم) و واژۆی فەرمانبەرانی ژمێریاری و بریاری دادنووس بە تۆمارکردن و ژمارەی گشتی و واژۆی فەرمانبەری تایبەت بە تۆمارکردن لەگەڵ راستاندنی (المصادقة) دادنووس و مۆری فەرمی فەرمانگە.

د- **أصدار شهادة التسجيل/ دەرچواندنی بروانامەی تۆمارکردن**

دوای تۆمار کردن ڕاستەوخۆ دادنووس دەست دەکات بە دەرچواندنی بروانامەی خاوەنداریەتی ئامێر پاشان وێنەی دەدات بە لایەنەکانی پەیوەندیدار و بە هەر کەسێکیش کە ماف یان مافێکی نایابی هەبێ لەسەر ئامێر

فەرمـــانگەی دادنـــووس نمـــونەیەکی تـــایبەتی ئامـــادەکردووە بـــۆ بروانامەی مولکایەتی (الشهادة الملكية)بە ژمـارە (٣) دوای دلنیـابوون لە هاوشـــێوەبوونی (المطابقـــة) زانیاریەکـــانی ناوبروانـــامە لەگەڵ زانیاریەکانی ناوتۆمار.

(بروانامەی تۆمارکردن) لە چەندین خانە پێك دێت کە هاوشێوەیە لەگەڵ خانەکانی **تۆمار** (لحقول السجل) تەنیا خانەی پێنجەم نەبێ لە بروانـــامەی تۆمـــارکرن تـــایبەت کـــراوە بـــۆ وەرگرتنـــی پـــارەی بروانامە(رسوم الشهادە). و ئاماژە دان کە بڕوانامەی تۆمارکردن ڕێـك خـراوە پاڵپشـت بە تۆمـار و بەڵگەنامەکـان و قەواڵەکـان کە لە کـاتی تۆمارکردن پشتیان پێ بەستراوە.

بروانـامە لە لایەن دادنـووس و فەرمـانبەری تۆمـار واژوو دەکـرێ. ئەمەش لە مـــاددە (٣٨) لە یاســـای دادنووســـان و مـــاددە (٥) لە ڕێنماییەکانی تۆمارکردنی ئامێر ژمارە (٧) ساڵی١٩٩٩ ئاماژەی پێکراو.

سێیەم: حالەتی گواستنەوەی ئامێر لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر (حالة نقل موقع الماكنه من مكان الى مكان أخر):-

وەکـو لە پێشـتر ڕوونمـان کـردەوە کە یاسـا دانـی نـاوە بە بنەمـای تایبەتمەنـدی شـوێن (مبـدء الأختصـاص المكـانى) سـەبارەت بە تۆمـارکردنی ئامێرەکـان و هەروەهـا ئەوڕەفتـارە یاسـاییانەی لەسـەر ئامێرەکان ئەنجام دەدرێ.

بەپێی بڕگەی (یەکەم) ماددەی (٣٠) لە یاسای دادنووسـانی بەرکـار کە پێشـتر باسـمان کـرد (تۆمـارکردنی ئـامێر لە لایەن دادنووسـی ئەو شوێنەی ئامێرەکانی تێداجێگیرکراوە ئەنجام دەدرێ).

هەر لەسـەر ئەم بنەمـایە کاتێـك شـوێنی ئـامێر لەنـاوچەیەکەوە بـۆ نـــاوچەیەکی تـــر ئەگـــوازرێتەوە پێویســـتە ڕەزامەنـــدی هەردوو فەرمـانگەی دادنـووس وەربگیـرێ بـۆ ئەوەی (دادنووسـی شـوێنی دووەم) بـۆی هەبـێ گرێبەسـتنی گواسـتنەوەی ئامێریـان ڕوودانـی گواستنەوەکە تۆماربکات بە پشـت بەسـتن بە بروانـامەی تۆمـارکردن کە لە لایەن (فەرمانگەی دادنووسی شوێنی یەکەم) دەرچووە. دواتـر فەرمانگەی یەکەم ئاگاداربکرێتەوە تاکو ئامـاژە بە تۆمـارکردنی ئـامێر لە تۆماری پێشوی بکات.

نمـوونە:- ئامێرێـك شـوێنەکەی لە قەزای شـەقڵاوە بێـت لێـرەدا ئەو فەرمـانگەی تـایبەتە بە تۆمـارکردنی ئـامێر فەرمـانگەی دادنووسـی (شـەقڵاوە) یە. ئەگەر ئـامێرەکە لە قەزای (شـەقڵاوە) گـوازرایەوە بـۆ قەزای (کـۆیە) لەم حـالەتەدا سـەرەتا پێویسـتە ڕەزامەنـدی هەردوو فەرمـانگەی دادنووسـی شـەقڵاوە و دادنووسـی کـۆیە وەربگیرێـت لەگەڵ پێشکەشکردنی داواکاریەك لەلایەن خـاوەنی پەیوەندیـدار. بـۆ ئەم جـۆرە مـامەڵەش دەبێـت پشـتگیری (بەڕێـوەبەرایەتی دەسـتەی گشتی باج) لەگەڵ (بەڕێوەبەرایەتی گەشەپێدانی پیشەسازی) هەبێ. لەکاتی تۆمارکردندا پشت دەبەسترێ بە بڕوانـامەی تۆمـارکردن کەلە فەرمـــانگەی دادنووســـی (شـــەقڵاوە) دەرچـــووە. پاشـــان ڕێکـــاری تۆمـــارکردن لە فەرمـــانگەی دادنووســـی کـــۆیە ئەنجـــام دەدرێ و بڕوانـامەی تۆمـارکردن دەدرێـت بە خـاوەنی پەیوەندیـدار لە دواییـدا فەرمـانگەی دادنووسـی شـەقڵاوە ئاگـاداردەکرێتەوە لە ئەنجامـدانی ئاکارەکانی تۆمارکردن بۆ ئەوەی لە تۆماری پێشوو ئاماژەی پێبکرێت.

چوارەم: نمونەی جێبەجێکراو لەسەر تۆمارکردنی ئامێرەکان
(أمثله تطبيقيه على تسجيل المكائن)

أ- تۆمارکردنی ئامێر بۆ یەکەم جار (تسجيل الماكنة لأول مرة):-

١- داواکاری تۆمارکردن پێشکەش دەکرێ لەسەر نمونەی ژمارە(١) دوای پڕکردنەوە و واژوکردن لە لای کەسی داواکار یان بریکارەکەی بە پێی یاسا. هەروەك چۆن لە بڕگەی (ب/یەکەم) لە خواستی دووەم (المطلب الثانی) ڕوونمان کردەوە.لەگەڵ فۆڕمەکە بڕوانامەی خاوەنداری یان نووسراو یان قەوالەی کڕین لە شوێنێکی ڕێپێدراو یان قەواڵەیەکی فەرمی کە سەلماندنی هەر ماف یان مافێکی نایاب دیاری دەکات هاوپێچ دەکرێت.

٢- وەرگرتنی ڕەزامەندی دەستەی گشتی باجی داهات (الهيئة العامة لضريبة الدخل) پاڵپشت بە حوکمی مادده (٢٨) لە یاسای باجی داهات.

٣- ئەنجامدانی پشکنینی شوێنی ئامێر لە لایەن دادنوس و فەرمانبەرێك و شارەزایەك یان زیاتر ئەگەر پێویست بوو. بۆ چەسپاندنی ئاکارەکانی ئامێر و خەملاندنی نرخەکەی.هەروەك چۆن لە بڕگەی (دووەم) لە خواستی دووەم (المطلب الثانی) ڕوونمان کردەوە.

٤- بەڵێنامە لە داواکاری تۆمارکردنی ئامێر وەربگیرێت کە ئەم ئامێرەی داوای تۆمارکردنی دەکرێت (مافی هیچ کەسی لەسەر نیە و هیچ قەرز و مافی نایابی لەسەر نیە، پێویستە ئەم بەڵێنامەیە لەلایەن دادنووس پەسەند بکرێ پێش دەرچواندنی بڕوانامەی تۆمارکردنی ئامێر).

٥- بڵاوکــردنەوەی ئاگــاداری لە ڕۆژنــامەیەکی ڕۆژانە کە پــوختەی ئاکارەکانی ئامێری تێدا بێت و داوا دەکرێت هەر کەسێك خۆی بە پەیوەندیــدار دەزانــی بەســەر ئــامێرەکە بــۆی هەیە نــاڕەزایی و بەڵگەی سەلماندنی خۆی پێشکەش بکات بە فەرمانگەی دادنـوس لە مـــاوەی (١٥) پـــازدە ڕۆژدا لە ڕۆژی دوای بڵاوکـــردنەوە بە پێچەوانەوە فەرمانگەی دادنووس دەست دەکات بە تۆمارکردن و پێـدانی بڕوانــامەی خاوەنــدارێتی بە خــاوەنەکەی، ئەگەر هــاتوو تانەلێدان پێشکەش کـرا لە مـاوەی (١٥) پـازدە ڕۆژدا پێوسـتە لەسـەر دادنـووس ڕێکارەکـانی تۆمـارکردن بوەستێنێ و لایەنەکـانی نـاکۆك ڕەوانەی دادگە بکــات بــۆ ئەوەی ناکۆکیــان یەکلابکــرێتەوە یــان بەشێوەیەکی ئارەزوومەندانە ڕێکدەکەون

تێبینی: بڵاوکردنەوەی ئاگاداری بۆ ئامێری نوێ ئەنجام نادرێ کە مـاوەی (٦) شەش مانگ بەسەر ڕێکەوتی کرینیان تێپەڕنەبووە و لە شـوێنێکی بازرگانی ناسراو و ڕێگەپێدراو کردراون یان لە شوێنێك کە بریکـارێکی سەرەکیە لە کۆمپانیایەکی بەرهەم هێنان یاخود مەنەفێستی گومرگی هەیە کە بەوەی ئامێرەکان لەدەرەوە هاوردە کراو

ب- تۆمـارکردنی ئــامێرێکی فرۆشـراو کە بەپێــی گـرێ بەسـتێك پەســەند کــراوە لە لایەن دادنــووس (تسـجيل ماكنـة مباعـة بموجب عقد مصدق من الكاتب العدل):-

١- خاوەنی پەیوەندیدار یان بریکارەکەی گرێ بەسـتی کڕینـی ئـامێر کە لەلایەن دادنووس پەسەندکراوە پێشکەش دەکـات و دەیخـاتە بەردەم فەرمـانگەی دادنووسـی ئەو شـوێنەی ئـامێرەکە تێـدا کـار دەکــات. لەگەڵێــدا فــۆڕمی گرێبەســتی فرۆشــتن و بڕوانــامەی

خاوەنـدارێتی ئـامێر هـاوپێچ دەکـرێ. چـونکە نابێـت مـامەڵەی گواستنەوەی خاوەندارێتی ئامێر قبول بکرێـت ئەگەر ئـامێرەکە بە ناوی فرۆشیار (البائع) تۆمار نەکرابێت.

٢- ناو و ناونیشانی خاوەنی پەیوەندیدار لەم جۆرە مامەڵەیە جێگیـر بکرێن و بناسرێن بە پێی ناسنامەی کەسیان.

٣- ئەنجام دانـی پشـکنین (اجـراء الکشـف) بـۆ ئامێرەکـان لە شـوێنی کارکردندا و رێکخستنی کۆنووسێك لەسەر ئەنجامی پشکنین.

٤- بڵاوکردنەوەی ئاگاداری لە ڕۆژنامەیەکی ڕۆژانە بەپێی نمونە ژمارە (٤).

٥- لە دوای تێپەڕبوونی ماوەی (١٥) پازدە ڕۆژ بە سەر بڵاوکـردنەوەی ئاگـاداری و نەبـوونی هـیچ تـانەیەك دادنـووس هەڵدەسـتێ بە تۆمارکردن و دەرچواندنی بڕوانامەی خاوەنداری.

ج- حالەتی گواستنەوەی ئامێر (حالة نقل الماکنة):-

١- پێشـکەش کردنـی فـۆرمی گواسـتنەوەی ئـامێر لەگەڵـی دا بڕوانامەی خاوەندارێتی هاوپێچ دەکرێـت و داوا دەکرێـت بە گواسـتنەوەی ئـامێر لە شـوێنێکەوە بـۆ شـوێنێکی تـر. ئەم داواکاریە پێشکەش بەو فەرمانگەیە دەکرێت کە ئامێرەکـانی بۆ گوازراوەتەوە.

٢- لەسەر فەرمانگەی دادنووس پێوستە ڕەزامەندی و پشتگیری فەرمـانگەی دادنووسـی ئەو نـاوچەیە وەربگیرێـت کە ئامێرەکانی تێدا تۆمار کراوە پێش ئەوەی بگوازرێتەوە.

٣- جێگیرکردنی ناو و ناونیشانی خاوەنی پەیوەندیدار بە پشـت بەستن بە ناسنامەی کەسی (نفوس،جنسیە،ناسنامەی پیشە،..).

٤- ئەنجامـدانی پشـکنین بـۆ ئامێرەکـان لە شـوێنی کـارکردن لە لایەن دادنـــووس و فەرمانبەرێـــك لە نـــاوچە نـــوێیەکە کە ئامێرەکانی بۆ گـوازراوەتەوە و ئامـادەکردنی کۆنووسێك بـۆ ئەنجامی پشکنین.

٥- تۆمـــارکردنی ئامێرەکـــان و دەرچوانـــدنی بڕوانـــامەیەکی خاوەنداری نوێ.ئاگادارکردنەوەی فەرمانگەی دادنووسـی ئەو شوێنەی ئامێرەکانی لـێ گـوازراوەتەوە بـۆ ئەوەی لە تۆمـاری پێشوو ئاماژە بە گواستنەوەی بکرێ.

چەند تێبینیەك پێویستە دادنووس لە كاتی تۆماركردنی ئامێر پەیڕەوی بكات:-

١- بۆ هەر ئامێرێك (١) یەك پسوولەی ژمێریاری دەبردرێت نابێت هەموو ئامێرەكان بەیەك پسوولەی ژمێریاری پارەی میرانە وەربگیرێت.

٢- تۆماركردنی ئامێر بۆ هەر ساڵێك بە رەنووسی یەك لە دوای یەك دەنووسرێ واتە ئەو ئامێرەی لەسەرەتای ساڵی نوێ تۆماردەكرێت ژمارە (١) یەك وەردەگرێت وە ئەو ئامێرەی لە كۆتایی ساڵ تۆمار دەكرێ كۆتا ژمارەی ئەم ساڵ وەردەگرێت. بۆ هەر ساڵێك بەم شێوەیە دووبارە دەبێتەوە.

٣- ئەگەر پێویست بوو پەنا دەبردرێت بۆ شارەزا پێویستە ڕاپۆرتێكی تێروتەسەل لە لایەن شارەزا بنوسرێت تەواوی ئاكارەكانی ئامێرەكان دیار بكات وە خەملاندنێكی تەواو بكات پێشكەش بە دادنووس بكات لەسەر بنەمای ئەم خەملاندنە پارەی میرانە وەردەگیرێت لە كۆتاییدا دەبێت دادنووس كرێی ماندووبوونی شارەزا لەسەر لاپەڕەی ڕاپۆرت هامش بكات وە بڕی پارەكە دیاری بكات بە پێی ڕێژەی ماندوبوونی شارەزا بە شێوەیەك زێدەڕۆیی تێدانەكرێ.

٤- ئەگەر خاوەنی كارگە داواكاری پێشكەشی كرد بۆ تۆماركردنی ئامێرێك یان زیاتر بۆ ناو كارگەكەی لێرەدا هەمان ڕێكاری پێشوو جێبەجێ دەكرێت سەبارەت بە ئامێری زیادكراو وە لە تۆماری ساڵی نوێ تۆمار دەكرێت و ژمارەی تایبەتی خۆی وەردەگرێت پاشان هەردوو دۆسیەی كۆن و نوێ بەیەكەوە هەڵدەگیرێت.

٥- بەمەبەستی دانانی نیشانەی گلدانەوە لەسەر ئامێرەکان یان دانانی بارمتە (رهن) دەبێت نووسراو لە لایەن لایەنێکی فەرمی وەکو (دادگا-بەڕێوەبەرایەتی جێبەجێکردن- یان بانکی پیشەسازی) ئاڕاستەی فەرمانگەی دادنووس بکرێ بۆ ئەنجامدانی ڕێکاری گلدانەوە. بۆ مەبەستی هەڵگرتنی نیشانەی گلدانەوە دەبێت نووسراوی فەرمی لە لایەن ئەو لایەنە بێت کە گلدانەوە بۆ بەرژەوەندی ئەوان ئەنجام دراوە.

٦- ئەگەر ئامێر شوێنەکەی گوازرایەوە بۆ شوێنێکی تر بەڵام خاوەنەکەی نەگۆردرا لەم حاڵەتەدا پێویست ناکات بڵاوکردنەوەی ئاگاداری لە ڕۆژنامە بۆ بکرێت ئەگەر هیچ ئامێرێکی زیادکراوی نەبوو بەڵام ئەگەر خاوەنەکەی گۆردرا وا باشترە بڵاوکردنەوەی ئاگاداری بۆ ئەنجام بدرێ.

٧- لەکاتی گواستنەوەی ئامێری بارمتەکراو بۆ شوێنێکی تر نابێت مامەڵەی گواستنەوە ئەنجام بدرێ ئەگەر ڕەزامەندی خاوەنی قەرز لەسەر نەبێت بە شێوەی نووسین.

٨- ئەنجام دانی گرێ بەستنی فرۆشتنی ئامێری تۆمارکراو لە لایەن دادنووس تەنیا لەو شوێنەی ئامێرەکانی تێدا تۆمارکراوە ئەنجام دەدرێ. نابێت لە هیچ فەرمانگەیەکی تری دادنووس ئەم گرێبەستە ئەنجام بدرێ و پاش پەسەندکردنی گرێبەستەکە دەبێت کریار لە هەمان کاتدا داواکاری تۆمارکردنی ئامێر پێشکەش بکات و ڕێکاری تۆمارکردن ئەنجام بدرێ .

٩- نابێــت به هــیچ شــێوەیەك پلێتــی ئــامێر لــێ بكــرێتەوە ئەمە دیــاردەیەكی زۆر ناشــیرین و نایاســاییە ســاڵانی پێشــوو پەیــرەو كراوە دەبێت به هیچ شێوەیەك دووبارە نەبێتەوە .

١٠- لەكاتی دەرچوونی دادنووس لەگەڵ فەرمانبەر و شارەزایەک بۆ مەبەســتی پشــكنینی ئــامێر لەشــوێنی كــارگە یــان پــرۆژەكە بــۆ تۆماركردن پێویستە ئامێرەكان دانرابن و جێگیـر كـرابن و لەبـاری كاركردندا بێت واتا كارگەكە كار بكات .

١١- بـۆ (نمـونە) لەكـاتی فرۆشـتنی (٥٠ ٪)ی پشـكەكانی كۆمپانیـا یـان كــارگەی تۆمــاركراو لەلایەن فەرمــانگەی دادنــووس گرێبەســتی فرۆشتن له نێوان خاوەنی كۆمپانیا یان كـارگە لەگەڵ كڕیـار رێـک دەخرێـت و تەواوی ئەو پشـكانەی تەنـازولی لـێ كـراوە بـۆ كڕیـار دیاری دەكرێت رێكاری تۆماركردن جارێكی تر ئەنجام دەدرێـتەوە دوای وەرگرتنــــی رەزامەنــــدی لایەنە پەیوەندیــــدارەكان بەبــــێ ئەنجامدانی بڵاوكـردنەوەی ئاگـاداری له رۆژنـامە ، بروانـامەیەكی نـوێ دەردەچوێنـدرێت له نـاو فـۆرمەكە له خـانەی تـایبەت نـاوی خاوەن كۆمپانیا و ناوی كڕیار و رێژەی پشكەكان دەنووسرێت .

یاسای دادنووسان

ژمارە(٣٣) ی ساڵی ١٩٩٨

بەشی پێنجەم : تۆمارکردنی ئامێر

مادده (٣٠):

یەکەم: ئــامێر لەلای دادنووســی ئەو شــوێنەی کە دانــراوە لێــی، تۆماردەکرێت.

دووەم: هیچ ڕەفتارێکی یاسایی لەسەر ئامێر پەیدا نابێت، تەنیا دوای تۆمارکردنی لەلای دادنووسی تایبەتمەند.

مادده (٣١)

مانای ئامێر بۆ مەبەستەکانی ئەم یاسایە بریتیە لە جیهازێک یان کــۆمەڵە جیهــازێکی میکــانیکی کــار دەکــات بە وزەیەک یــان یارمەتیدەرێکی نادەستی، بەکاردێت بۆ مەبەستەکانی پیشەسازی یان کشتوکاڵی یان بەرهەمهێنان.

مادده (٣٢):

حوکمەکانی ئەم یاسایە لەسەر ئامێری کۆگاکراو و ئامادەکراو بۆ مەبەستەکانی بازرگانی جێبەجێ نابێت تەنیا ئەگەر فرۆشرا.

مادده (٣٣):

مــافی ئیمتیــازی تــایبەتی هــاتوو لەســەر ئــامێر بە ڕێککەوتنــی خاوەنەکەی و قەرزدەر یان بە حوکمێکی دادوەریی یان بڕیارێکی یاسایی تۆمار دەکرێت، و پایەی مافی ئیمتیاز دەکەوێتە ڕێکەوتی تۆمارکردن بە ڕەچاوکردنی یاسا پەیوەندارەکان.

مادده (٣٤):

بڕوانامەی خاوەنداریەتی ئامێرەکان بەڵگەیە لەسەر هەموو خەڵکی بەوەی لێی نوسراوەتەوە، ئەگەر تانەی لێنەدرێت بە ساختەکردن.

مادده (٣٥):

داواکاری تۆمارکردنی ئامێرەکان بەشێوەی فۆرمێک کە بە ڕێنمایی دیاریدەکرێت و بە واژۆی لایەنە پەیوەندارەکان یان ئەوانەی بە یاسا جێگرەوەیانن، لەگەڵ هاوپێچکردنی بڕوانامەی خاوەنداریەتی ئامێرەکە کە دەرچووێندراوە بەگوێرەی یاسا یان نوسراوێک یان سەنەدێک کە دەیسەلمێنێت ئامێرەکە کڕاوە لەلایەن لایەنێکی ڕێگەپێدراوە بە یاسا، پێشکەش دەکرێت، ئەمە بۆ ئەو ئامێرانەی کە پێشتر تۆمار نەکراون، لەگەڵ دانانی سەنەدە فەرمییەکان کە سەلمێنەری وەرگرتنی هەر مافێک یان ئیمتیازاتێکن لەسەر ئامێرەکە بۆ ئەوانەی ڕاسپێردراون.

مادده (٣٦):

دادنووس بە یاوەری فەرمانبەرێک و شارەزایەکی تایبەتمەند گەر پێویست بکات، هەڵدەستێت بە ئەنجامدانی پشکنینی ئامێرەکە، بۆ نووسینەوەی وردەکارییەکانی تایبەت بە ئامێرەکە و تایبەتمەندیە جیاکەرەوەکانی و مافە شایستەکان لەسەری و پشتگیریکردنی کە دەکەوێتە تایبەتمەندی فەرمانگەکە بەپێی شوێن.

مادده (٣٧):

نرخـی کرینـی هـاتوو لە مـامەڵەی تۆمـارکردنی ئـامێرەکە پشـتی پێدەبەسـترێت بـۆ مەبەسـتی وەرگرتنـی ڕەسـم، و لە کـاتی بـاس نەکردنـی نـرخەکە یـان بـوونی گومـان لە ڕاسـتیەکەی، ئەوا بەهـای ئامێرەکە لەلایەن شارەزایەکی تایبەتمەند یان زیاتر، بەپێی پێویسـتی دۆخەکە کە دادنووس دیاری دەکات، دەخەملێنرێت.

مادده (٣٨):

مامەڵەکە تۆمار دەکرێت لە تۆماری ئامێرەکان بە گوێرەی فۆڕمێک کە بە ڕێنمـایی دیـاری دەکرێـت، ئەویـش لە دوای تەواوکردنـی ڕێکـارە یاساییەکان و دانپێدانانی گرێبەسـتکاران لەبەردەم دادنـووس لەسـەر فۆرم و تۆماری تایبەت بە هەڵسوکەوتی ئارەزومەندانە.

مادده (٣٩):

بڕاونـامەیەک بە ڕێنمـایی دیاریـدەکرێت و وەزیـر دەریـدەکات و بە خـاوەنی ئـامێرەکە دەدرێـت کە خاوەنـداریەتی و مـاف و ئیمتیـازاتی لێکەوت لەسەری لەخۆوە دەگرێت.

مادده (٤٠):

لەکـاتی گواسـتنەوەی خاوەنـداریەتی ئـامێرەکە لەو شـوێنەی کە لێـی تۆمارکراوە بۆ شوێنێک کە لە نێو تایبەتمەندی فەرمانگەیەکی دیکەی دادنووس دایە، دەبێت خـاوەنەکەی ڕەزامەنـدی هەردوو فەرمـانگە و قەرزدەر-خـاوەن مـافی ئیمتیـاز- بـۆ گواسـتنەوەی تۆمـارەکەی وەرگرێت.

ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠١٤
ڕێنمایی تۆمارکردنی ئامێرەکان

پاڵپشت بە حوکمی ماددەکانی(٣٥ و ٣٨ و٣٩ و٥٠)لە یاسای ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠١٢ یاسای جێبەجێکردن و هەمووارکردنی پیادەکردنی یاسای دادنووسانی ژمارە (٣٣)ی ساڵی ١٩٩٨ لە هەرێمی کوردستان – عێراق بڕیارماندا بە دەرکردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە :

ماددە : (١)

ئەم ئامێرانەی خوارەوە دەکەونە ژێر حوکمی ئەم ڕێنماییانە:ـ

أ- بەرهەمهێنەکانی ووزەی میکانیکی (مولدات الطاقة الميكانيكية).

ب- بەرهەمهێنەکانی ووزەی کارەبایی (مولدات الطاقه الكهربائية).

ج - ئەو دەزگایانەی بۆ گواستنەوە و گۆڕینی ووزەی میکانیکی و ووزەی کارەبایی بەکاردێن لەکاتی ئیش پێ خستنی ئامێری پیشەسازی و کشتوکاڵی و ئامێری هەموو جۆرە مەبەستێکی تر بەکاردێن کە ئەم بڕگەیە بزوێنەر و بگۆڕو ئامێری کارەباییش دەگرێتەوە تەنها ئەوانە نەبێ بە دەقێکی تایبەتی جودا کراونەتەوە.

د- ئەو دەزگایانەی بەهۆی ووزەی میکانیکی یان ووزەی کارەبایی ئیش دەکەن وەکو ئەو ئامێرانەی لە پیشەسازی و کشتوکاڵ و مەبەستی تر بەکار دێن ئەمەش ئامێری کێڵان و چاندن و دروونەوە و ڕستن و چنین دەگرێتەوە لەگەڵ هەموو ئەو ئامێرانەی لە کارگە میکانیکەکان بەکار دێن وەکو نەخشە دارێژو کون لێکەر و مشار تەنیا ئەوانە نەبێ کە بە دەقێکی تایبەتی جودا کراونەتەوە.

ماددە (٢)

ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە دەبنە بنەما بۆ تۆمارکردنی ئامێرەکان یان بنەما بۆ ئەو ماف و مافە تایبەتیانەی لەو تۆمارکردنەوە پەیدا دەبن.

أ- ئەو گرێبەست وبەڵێندەرایەتی وقەواڵانەی کڕینی ئامێرەکە دەسەلمێنن لە کۆمپانیایەکی ناسراو یان لەو لایەنەی لێ ی کڕاوە.
ب- مۆڵەت پێدانی پرۆژە دامەزراندن یان مۆڵەت پێدانی کڕینی ئامێر بە لایەنێکی فەرمی یان هەر لایەنێکی تر کە بەفەرمی رێگەی پێ درابێ ئەم مۆڵەت پێدانە دەربکات.
ج- ئەو قەواڵانەی وەرگرتنی مافێك یان مافێکی تایبەتی دەسەلمێنن لەسەر ئامێرەکە ئەویش ئەگەر پەسەند کرابوون لە لایەن دادنووس یان هەر لایەنێکی تری تایبەتمەند یاخود ئەو کەسەی واژووی لەسەرکردبوو دانی بە ناوەرۆکەکەی دەنا.
د- ئەو گرێبەست و بەڵێندەرایەتی و قەواڵانەی گواستنەوەی ماف یان مافی تایبەتی لەسەر ئامێرەکە دەسەلمێنن کە لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر ئەویش بە رێگایەك لە رێگایە یاساییەکانی وەکو کرین یان میرات لێگرتن یان بەخشین یان وەسیەتکردن یان دابینکردنی دڵنیایی لەبەرامبەر قەرز یان حەوالەکردنی قەرزلە لایەن ئەو کەسەی بەپێی یاسا بەدەستی هێنا بێ بۆ کەسێکی تری حەوالە بکات.

مادده : (٣)

پێویستە لەسەر داواکاری تۆمارکردن فۆرمی تۆمارکردنی ئامێر پێشکەش بکا بۆ دادنووس ئەویش بەپێی نموونەی ژمارە (١) کە ئەم خاڵانەی خوارەوە دەگرێتە خۆ:-
أ- فۆرمی تۆمار کردن لە دوو لاپەڕە پێك دێت بە پێوانەی (٣٠×٢٠) سم .
ب- لە لاپەڕەی یەکەم شوێن و ئەو جێگایەی لێ دەنووسرێ کە ئامێرەکەی لێ جێگیرکراوە لەگەڵ ناوی کارگە یان کۆمپانیاکە لەگەڵ هەموو ئەو ماف و مافی تایبەتی و بەلگەنامانەی لە بنەرەتدا پشتیان پێ بەستراوە،ئەویش بەم شێوەی خوارەوە رێك دەخرێت :-

یەکەم: خانەیەك بۆ نرخی تۆمارکردن و کرێی نۆرین و خەملاندن.

دووەم : خانەیەك بۆ وەرگرتنی میرانە.

سێیەم : خانەیەك بۆ تۆماركردنی مامەڵەكە و ئەنجامدانی گواستنەوە لە تۆمارە كۆنەكە.

ج- لە لاپەڕەی دووەم جۆرو ئاكاری ئامێرەكە دەنووسرێ لەگەڵ نرخی كرین و هەموو ئەو خەملاندنانەی لەسەری ئەنجام دراوە بەم شێوەی خوارەوە:-

یەكەم: خانەیەك بۆ دەستەی گشتی باجەكان و هەموو لایەنە پەیوەندیدارەكانی تر.

دووەم: خانەیەك بۆ ئەو رەفتارانەی لەسەر ئامێرەكە ئەنجام دراون لەگەڵ دان پێدانانی لایەنە پەیوەندیدارەكان لەبەردەمی داد نووسدا.

سێیەم: خانەیەك بۆ پەسەند كردنی دادنووس ئەویش لە دوای تەواو بوونی مامەڵەكە.

د- نابێ فۆرمی تۆماركردن لەناو ببردرێ ، بەڵكو لە دۆسیەی تایبەتی ئەو پرۆژەیە یان كارگە كە هەڵدەگیرێ كە تێدا تۆماركراوە ئەویش لە دوای ئاماژە دان بە تۆماركردنی كۆتایی تێدا.

مادده : (٤)

كاتێ دادنووس فۆرمی تۆماركردنی ئامێر یان ماف و مافە تایبەتیەكانی پەیدا بوو لە تۆمار كردنیان بەپێی نموونەی ژمارەی (1)ی دەچێتە پێش پێویستە لەسەری ئەم رێكارانەی خوارەوە ئەنجام بدات .

أ- ووردبینی كردنی هەموو زانیاریە نووسراوەكانی ناو فۆرمی تۆماركردن بۆ هاورێكبوونی ئاكارەكانی لەگەڵ بەڵگە نامە بەدیارخراوەكان.

ب- رەوانەكردنی داواكاری تۆماركردن بۆ ئەو لایەنانەی پەیوەندیدارن ئەویش بۆ وەرگرتنی رەزامەندی ئاسایی لە سەر تۆماركردن یان گواستنەوەی مولكداری یان چەسپاندنی ئەو ماف و مافە تایبەتیانەی دەكەوێتە سەر ئامێرەكە.

ج- ئەنجامدانی نۆرین لەسەر ئامێرەكە بۆ چەسپاندنی ئاكارەكانی و چەسپاندنی نرخەكەی .

د- بڵاوكردنەوەی ئاگادارییەك بەپێی نموونەی ژمارە (٤) لە رۆژنامەیەكی ناوەخۆی رۆژانە یان هۆكاری تری ئاگادار كردنەوە یاخود ئەگەر نەكرا لە رۆژنامەكان بڵاوبێتەوە ئەوا ئەو بڵاوكردنەوەیە لە شوێنە گشتیەكان بێ ئەویش پوختەیەك لە داواكاری تۆماركردن بگرێتەخۆ داوا لە هەموو ئەو كەسانە بكات كە مافیان تێدا زەرەرمەندە تاكو بە رێگای یاسایی لە ماوەی پازدە رۆژ لە دوای رۆژی ئاگادارییەكە داوایەك بداتە دادنووس ، ئەو كەسەی نارەزایی لەسەر تۆماركردن دەبێ بۆ سەلماندنی مافی خۆی رادەسپێردرێ سەردانی دادگای تایبەتمەند بكات بەو مەرجەی لە ماوەی حەوت رۆژ دەبێ بەڵگەیەك لە دادگا بهێنێ بەوەی نارەزایی داوە، بە پێچەوانەوە كاری تۆماركردن كۆتایی پێ دێ. بەڵام ئەگەر بەڵگەی هێنا لەسەر ئەوەی نارەزایی گرتووە ئەوا رێكارەكانی تۆماركردن دوا دەخرێ تاكو ئەوكاتەی حوكمەكە پلەی بنبڕ وەردەگرێ.

هـ - ئەو ئامێرانەی نرخیان لە خەرجی بڵاوكردنەوە لە رۆژنامەكان كەمترە یان ئەو ئامێرانەی نوێن و لە شوێنی تایبەتی و نووسینگە و ئەو كۆمپانیانە كراون بەم شێوەیە مامەڵە دەكەن یان مامەڵەی بازرگانی كردن و فرۆشتنی ئامێریان هەیە یان بریكارداری فەرمییان لە لایەن ئەو كۆمپانیانە هەیە ئەو ئامێرانە ئامادە دەكەن یان ئەو ئامێرە هەناردە دەكەن یان لقی ئەو كۆمپانیانەن بە بازرگانی ئامێر ناسراون ئەوانە هەموو لە بڵاوكردنەوەی ئاگاداری تۆماركردن لادەدرێن ، بۆ ئەم مەبەستەش ئەو ئامێرانە بە نوێ دادەندرێ كە لە سەد و هەشتا رۆژ زیاتر تێنەپەڕیبێ بەسەر بەرواری كرینی هەروەها ئەو ئامێرانەش لە بڵاوكردنەوە جودا دەكرێنەوە كە لە فەرمانگە فەرمییەكان و كۆمپانیا گشتیەكان دەكڕدرێن

مادده : (٥)

أ- تۆماركردنى ئامێر له تۆمارى ئامێرەكان دەبێت بەپێـى نمـوونەى ژمـارە (٢) بێ كە دادنووس لەكاتى تۆمـاركردن پشـت بەو زانيـارانە دەبەسـتێ لە فـۆرمى داواكـارى تۆماركردنـدان ئەويـش لە دواى پێـدانى ميـرانەى ياسـايى و دان پێـدانانى لايەنەكـانى پەيوەنديـدار و وەرگرتنـى واژووەكانيان لە فۆرمى داواكارى تۆمار كردن و تۆمارى ئامێرەكان .

ب- تۆمـارى ئامێرەكـان بـۆ هەر سـاڵێك بەرەنووسـى يەك لەدواى يەك رەنووسدار دەكرێت و رێكەوتى تۆمـاركردن و رەنووسـى لاپەرەى تێـدا دەنووسرێ .

مادده : (٦)

أ- دادنـووس بـڕوا نـامەيەك دەداتە لايەنە پەيوەنديـدارەكان و ئەو كەسـەى مـاف يـان مـافى تـايبەتى لەسـەر ئـامێرەكە هەيە كە ئەو بڕوانـامەيە مولڵكـدارى ئـامێرەكەو مولڵكـدارى مـاف و ئەو ڕەفتـارانەى تێـدايە كە ئەنجام دراون ئەويش بەپێى نموونەى ژمارە (٣) كە زانيارى بڕوانامەكە بەتەواوى رێكە لەگەڵ زانيارى ناو تۆمارى ئامێرەكە.

ب - دانەيەك لە بڕوانامەى تۆماركردن لە دۆسيەى تايبەتى هەڵدەگيرێت .

ج - ئەم رێنمـايە جێبەجـێ دەكرێـت لەدواى بڵاوكـردنەوەى لە رۆژنـامەى فەرمى (وەقايعى كوردستان) .

وەزيرى داد

وەزارەتی داد بەڕێوەبەرایەتی گشتی فەرمانگەکانی داد فەرمانگەی دادنووسی /	**نمونەی (١) دادنووس** جۆری مامەڵە (تۆمارکردنی ئامێرەکان)

داواکردنی فۆرمی تۆمارکردنی ئامێر

پارێزگای		ژمارەی دۆسیە
قەزا – ناحیە		ناوی کارگە یان کۆمپانیا
ناوی گەڕەك		
کۆلان – باڵاخانە		ناوی خاوەندار و ماف و دەسەڵاتەکانی
ژمارەی پارچە		
کەرتی		

ماف و ئیمتیازاتەکان		ڕوون کردنەوە وبەڵگە نامەکان
خاوەن گڵدانەوە		-١
گڵدانەوە لەسەر دانراو		-٢
جۆری گڵدانەوە		-٣
ڕێژەی ئەوپشکانەی گڵدانەوەیان خراوەتە سەر		-٤
بەرواری دەست پێکردن		-٥
بەرواری تەواو بوون		داواکاری تۆمارکردن ناوی تەواو

بڕی پارەی وێنە (هەزار دینار) ژمارەی گشتی ( ) بەروار / / ٢٠٢		ژمێریاری	کۆی خەملێندراو

واژۆی ئەمین صندوق	فلس	دینار	ژمارەی پسولە / پارەی ڕەسم ( ) ژمارەی گشتی : پارەی پول بەروار / / ٢٠١ واژۆ ومۆر و ناوی فەرمانبەری ژمێریاری کۆی گشتی

بڕی پارەی پشکنین	
ژمارەی گشتی (.........) بەروار / / ٢٠١ ئەمین صندوق	
مامەڵەکە بنێردرێتە پشکنین و خەمڵاندن پاشان ئاگاداری دادنووس	مامەڵەکە تۆمار کرا بە ژمارە ( ) بەروار / / ٢٠١ مامەڵەکە گواستراوە تۆماری پێشوو لەبەرواری / / ٢٠١ فەرمانبەری تایبەتمەند /

نمونەی (١) دادنووس

ژ	جۆری ئامێرەکە و ئاکارەکانی و سەرچاوەکە	نرخی کرین / دینار	نرخی خەملێندراو/دینار
١			
٢			
٣			
٤			
٥			
٦			
٧			
٨			
٩			
١٠			

نۆرین لەسەر ئامێرەکە/ئامێرەکان ئەنجام درا کە ووردەکاری و ئاکارەکانیان دیاری کراوە ، نرخەکەی خەملێندرا کە لە تەنیشتی نووسراوە دەکەوێتە بواری پسپۆری ئامێرەکان لە فەرمانگەکە .

فەرمانبەری تایبەتمەند   لێزان   داواکاری تۆمارکردن   رێکەوتی نۆرین   دادنووس

پەسەندکردنی لایەنە پەیوەندیدارەکان

ئەو ڕەفتارانەی لەسەر ئامێرەکان کراوە لەگەڵ دان پێدانان

خاوەنداریێتی ئامێرەکە / ئامێرەکان تۆمار کرا لەسەرەوە جۆر و ئاکاریان دیاری کراوە ئەویش پاڵپشت بەو بروانامە و بەڵگەنامانەی دیاری کراوە بەپێی دەقی یاسا و رێنماییە دەرچووەکان

فەرمانبەری تایبەتمەند   **دادنووس**

وەزارەتی داد بەڕێوەبەرایەتی گشتی فەرمانگەکانی داد فەرمانگەی دادنووسی /	**نموونە(٢) دادنووس** **ژمارەی دۆسیە:**

تۆماری ئامێر

تۆماری ئیستا			تۆماری لێ گواستراوەتەوە			تۆماری بۆ گواستراوە		
ژمارە	ڕێکەوت	بەرگ	ژمارە	ڕێکەوت	بەرگ	ژمارە	ڕێکەوت	بەرگ

پارێزگا		ناوی خاوەن و ڕێژەی پشکەکان / ناوی کارگە یان کۆمپانیا
قەزا و شارۆچکە		
شەقام/باڵاخانە		
گەرەك		
پارچە		ماف و مافەتایبە تیەکان و گلدانەوەکان
کەرت		بارمتە دانەر | | بارمتە وەرگر |
		جۆری بارمتە و ڕێژی | | ڕێکەوتی دەست پێ کردن و تەواو بوون |
		گڵدانەوەی تر | | ریکەوتی هەلگرتنی گڵدانەوە |

جۆری ئامێر و ئاکارو دروست بوونی		هەڵسوکەوت ئەنجامدارو دان پێدان
جۆری ئامێرو ئاکاری دروست بوونی		
جۆری سوتەمەنی کە ئیشی پێ دەکرێت هێزی ئەسپی		
قەبارە و مۆدیل		
مەبەستی بەکارهێنانی		
هەر زانیاریەکی تر یارمەتی جیاکردنەوە دەدات		
پارەی کرین		
نرخی خەملێنراو		

ڕەسمی تۆمارەکان		
فلس	دینار	جۆری ڕەسم
		ڕەسمی دادنوسی ڕەسمی پول کۆی گشتی/

ڕەسمەکە وەرگیرا بەپسولەی
ژمارە /
ڕێکەوت /
واژووی فەرمانبەری تایبەتمەند

تۆمارکردن :-
لەسەر ئەو ڕێکارانەی هاتووە لە فۆرمی تۆمارکردن ژمارە ( )
ئەم ئامێرە تۆمار کرا
پاڵپشت بەو بەڵگەنامە و بروانامانەی بەپێی یاسا دەرچوو
لەڕێکەوتی / /
فەرمانبەری تۆمار

داد نووس
مۆری فەرمی

وەزارەتی داد بەڕێوەبەرایەتی گشتی فەرمانگەکانی داد فەرمانگەی دادنووسی /	**نموونە(٣) دادنووس** **ژمارەی دۆسیە:**

بڕوانامەی تۆمارکردنی ئامێر

تۆماری ئێستا			تۆماری لێ گواستراوەتەوە			تۆماری بۆ گواستراوە		
ژمارە	ڕێکەوت	بەرگ	ژمارە	ڕێکەوت	بەرگ	ژمارە	ڕێکەوت	بەرگ

پارێزگا		ناوی خاوەن و ڕێژەی پشکەکان / ناوی کارگە یان کۆمپانیا			
قەزا و شارۆچکە					
شەقام/باڵاخانە					
گەڕەك					
پارچە		ماف و مافەتایبە تیەکان و گلدانەوەکان			
کەرت		بارمتە دانەر		بارمتە وەرگر	
		جۆری بارمتە و بڕەکەی		ڕێکەوتی دەست پێ کردن و تەواو بوون	
جۆری و وەسفەکانی ئامێر		گڵدانەوەی تر		ریکەوتی هەلگرتنی گڵدانەوە	

جۆری ئامێرو وەسفەکانی و بنچینەکەی		هەڵسوکەوت ئەنجامدارو دان پێدان
جۆری سوتەمەنی /هۆکاری ئیشپێکردنی و توانای بەئەسپ		
قەبارە و جۆر و مۆدیل و ژمارە		
ئەو مەبەستەی کە ئامێرەکە بۆی بەکاردەهێنرێت		
هەر زانیاریەك کە یارمەتی جیاکردنەوە مەکینەکە بدات		
جێگرەوەی کڕین		
بەهای خەملێندراو لە ڕێکەوتی تۆمارکردندا		

ڕەسوماتی بڕوانامە			ئەم بڕوانامەیە ڕێکخرا پاش تەواوکردنی ڕێو ڕەسمەکانی تۆمارکرد لە تۆماری تایبەتدا بەپێی بەڵگەنامەکان بە گوێرەی یاسای دەرچوو پەسندکراو بەپێی داواکاریەکە لە / /٢٠٢
فلس	دینار	جۆری رسومات/ تۆمارکردنی ئامێرەکان	
		ڕەسمی دادنوسی ڕەسمی پول	
ڕەسوماتەکە وەرگیرا بەپسولەی ژمارە / ڕێکەوت / کۆی گشتی/ واژووی فەرمانبەری ژمێریاری			فەرمانبەری تۆمار داد نووس

وەزارەتی داد بەڕێوەبەرایەتی گشتی فەرمانگەکانی داد فەرمانگەی دادنووسی /	**نموونە(٢) دادنووس** **ژمارەی دۆسیە:**

تۆماری ئامێر

تۆماری ئیستا			تۆماری لێ گواستراوەتەوە			تۆماری بۆ گواستراوە		
ژمارە	ڕێکەوت	بەرگ	ژمارە	ڕێکەوت	بەرگ	ژمارە	ڕێکەوت	بەرگ

پارێزگا		ناوی خاوەن و ڕێژەی پشکەکان / ناوی کارگە یان کۆمپانیا
قەزا و شارۆچکە		
شەقام/باڵاخانە		
گەرەك		
پارچە		ماف و مافەتایبە تیەکان و گلدانەوەکان
کەرت		

بارمتە دانەر		بارمتە وەرگر	
جۆری بارمتە و ڕێژی		ڕێکەوتی دەست پێ کردن و تەواو بوون	
گڵدانەوەی تر		ریکەوتی هەلگرتنی گڵدانەوە	

جۆری ئامێر و ئاكارو دروست بوونی		هەڵسوکەوت ئەنجامدارو دان پێدان
جۆری ئامێرو ئاكاری دروست بوونی		
جۆری سوتەمەنی كە ئیشی پێ دەكرێت هێزی ئەسپی		
قەبارە و مۆدیل		
مەبەستی بەكارهێنانی		
هەر زانیاریەكی تر یارمەتی جیاكردنەوە دەدات		
پارەی كرین		
نرخی خەملێنراو		

ڕەسمی تۆمارەکان		
فلس	دینار	جۆری ڕەسم
		ڕەسمی دادنوسی ڕەسمی پول کۆی گشتی/

ڕەسمەکە وەرگیرا بەپسولەی
ژمارە /
ڕێکەوت /
واژووی فەرمانبەری تایبەتمەند

تۆمارکردن :-
لەسەر ئەو ڕێکارانەی هاتووە لە فۆرمی تۆمارکردن ژمارە ( )
ئەم ئامێرە تۆمار کرا
پاڵپشت بەو بەڵگەنامە و بروانامانەی بەپێی یاسا دەرچوو
لەڕێکەوتی / /
فەرمانبەری تۆمار

داد نووس
مۆری فەرمی

وەزارەتی داد بەڕێوەبەرایەتی گشتی فەرمانگەکانی داد فەرمانگەی دادنووسی /	**نموونە(٤) دادنووس** **ژمارەی دۆسیە:**
ئاگاداری تۆمارکردن	

بەپێـــی ئەو داواکـــاریەی پێشـــکەش بەو فەرمـــانگەیە کـــراوە لەلایەن ( ) لە ڕێکەوتـی // ٢٠ کە تێـدا داوای تۆمـارکردنی ( ) کە خاوەنـداریەتی بـۆ ئەو دەگەڕێـتەوە و ئـامێرەکە ئیسـتا لە ( ) داندراوە و لە خوارەوە ئاکارەکـانی نووسـراوە هەر کەسێك پەیوەندیـدار بـێ بەم ئـامێرە پێویسـتە ڕێگـایە یاسـاییەکان بگـرێتەبەر بـۆ سـەلماندنی و بەڵـگە بـۆ ئەم فەرمـانگەیە بەرزبکـاتەوە ئەویـش بـۆ ڕاگرتنـی تۆمـارکردن لە مـاوەی (١٥) ڕۆژ لە ڕۆژی دوای بڵاوکردنەوە ئەو کـاتە تۆمـارکردنەکە لە دواخسـتوو دادەنـدرێ تـا ئەو کاتەی داوایەکە نارەزایی دەیگرێتەوە .

لەلایەن دادگای تایبەتمەند لە ماوەی (٧) ڕۆژ یەکلایی دەکرێتەوە بە پـێچەوانەوە ئـامێرەکە و ئامرازەکـان ، ئـامێرەکە بە نـاوی داواکـاری تۆمـارکردن تۆمـار دەکـرێن بەپێی یاسای ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠١٢ یاسای جێبەجێ کردن و پیادەکردنی یاسـای دادنووسان ژمارە ٣٣ی ساڵی ١٩٩٨ و بڕوانامەی تۆمارکردنی پێ دەدرێ .

دادنووس

ئاکارەکان